

De oratione Herodoti.

Singularem esse et propriam Herodoti orationem inter omnes constat. Nam ut tempore medius est inter poetas epicos et scriptores Atticos, qui oratione soluta sunt usi, ita in libris ejus mira et egregia earum virtutum conjunctio comparet, quae in utrisque reperiuntur. Quod quum legentibus ultro se offerat, dignum tamen est, quod accuratius explicetur et illustretur. Qui enim provinciam veteres scriptores interpretandi susceperunt quum id videre debeant, ut discipuli non modo res percipiant, quae a veteribus memoriae traditae sunt, sed etiam oratione contemplanda scriptorum ingenia atque naturas penitus cognoscant, facere non possunt, quin quae in libris veterum cujusque a ceterorum consuetudine differre et ad perspicendum ejus ingenium atque indolem pertinere videantur, ea sibi ipsi colligant et in unam summam componant. In Herodoto autem edendo haud spernendus hominum doctorum numerus effecit, ut quonam modo singula sint accipienda et interpretanda paucis tantummodo locis sit in ambiguo. Neque tamen operae pretium mihi videbar perdere, quum uno quasi conspectu ea complexus quae singulis locis sese praeberent propriam orationis Herodoteae naturam describere conarer. Sed hoc mihi liceat praefari, non id me spectasse, ut omnia quae omnino possent ea de re dici afferrem; longum enim id erat pro commentatiunculae ejusmodi terminis; itaque id potius secutus sum, ut disputatio per capita tantum in quibus res versari videbatur decurreret.

Sunt autem duae res quae contemplantibus Herodoti orationem occurrunt. Primum enim verbosa quadam copia et luxuria sermonis historiae parens effecit, ut et res et periodorum junctura atque constructio facillime possint perspicere;

deinde eadem de causa ubi periculum est ne longiores vel impeditiores evadant periodi, a severitate structurae solet recedere atque existunt anacoluthiae quae vocantur. Is enim [prosa]e orationis apud Graecos est progressus, ut copiae rerum et verborum quasi pugnandum sit cum legibus illis periodos formandi, quibus sententiae digeruntur disponuntur astringuntur. Ejusmodi quasi quandam luctationem in oratione Herodoti apparere hac commentatiuncula demonstrare mihi propositum est. Videbatur autem ea disputandi via ingedienda esse, ut primum de copia et ubertate elocutionis Herodoteae in universum, tum de structurae proprietate et anacoluthiis dissererem.

Ac primum quidem Herodotus luxuriante quadam verborum copia id spectasse videtur, ut quaecunque diceret quam facillima essent intellectu. Quod ut efficiat aut eadem voce saepius uti aut vocabulo per se sufficienti alterum adjicere consuevit, quod quum non opus sit tamen illius notionem accuratius definiat et circumscribat. Ita locutiones ejus generis existunt, quas pleonasmos grammatici dicunt. Sed contemplemur singula. Plus semel adjectivi alicujus vis augetur addito substantivo, quod si abesset nemo certe desideraret. Ita reperitur I, 51 *μεγάθει μέγας; πλήθει μέγιστος* (de Caucaso I, 203); *μεγάθει μικρός* (II, 74); *λίθους μεγάθει περιμήκειας* II, 108; *πλήθει πολλοί* VII, 223; cf. VII, 117; 128. Abundat etiam saepius adverbium *μᾶλλον* appositum comparativo I, 31 *ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπων τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν* Cf. I, 32; VII, 143 *ταῦτα ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ* — IX, 9. Ceterum id etiam apud alios scriptores legitur cf. Heindorf ad Plat. Euthyd. p. 281, 6. — Verbosius superlativi vis augetur I, 171: *ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων μακροῦ μάλιστα*. — Simili ratione verborum compositorum significatio accuratius exprimitur addito eodem adverbio quocum composita sunt; ut legimus III, 16 *ἐκφέρειν ἔξω*; II, 155 *ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω*; nec multum distat VIII, 53 *ἐρρίπτουν ἐνωτιὸς κατὰ τοῦ τεύχεος κάτω*. Pariter adverbium per se planum et dilucidum longius explicatur II, 20 *εἰ ἐτησται αἴτιοι ἦσαν, χροῖν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίησι ἀντίοι φέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Νεῖλω*. VIII, 4 *αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον*. XI, 39: *οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφόνεον οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίων οὔτε ἀνθρώπων*.

Inprimis familiare est Herodoto verbo finito participium aut ejusdem verbi aut alicujus, quod eandem habet significationem, ita addere, ut prorsus

abundare videatur. Sexcenties locutiones reperiuntur: ἔλεγε φάς, φασὶ λέγοντες, quales etiam Homeri proprias esse nemo ignorat. Praecipue ita participia verbo adjiciuntur, ut ex illis pendeat aliquid, quod ad circumscribendam verbi notionem pertinet; simplicitas enim et perspicuitas dictionis Herodoti ita fert, ut malit ejusmodi pleonasmum admittere quam ita formare sermonem, ut ab uno verbo pendeant plura. Ex ingenti exemplorum numero haec tantum afferamus: I, 140 οἱ μάγοι — πάντα πλὴν κινὸς καὶ ἀνθρώπου κτείνουσι καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύθημας τε καὶ ὄφεις; I, 131 ἐπιμαθήκασι (οἱ Πέρσαι) καὶ τῇ Θύρανῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. VIII, 74 οἱ δὲ — ἀρρώθεον οὐκ οὔτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὡς — VIII, 113 ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἰδεά τε δὴρχε διαλέγων VII, 8, 2 ἐς Σάρδεις ἔλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι ἐπέπρησαν τά τε ἄλλα cet. — Sed haud exiguus etiam eorum locorum exstat numerus, quibus participium prorsus abundare manifestum est, ut V, 95: Ἀλκαῖος — φεύγων ἐκφεύγει et pariter IV, 23 δς ἂν φεύγων καταφύγη ἐς τούτους, ἐπ' οὐδενὸς ἀδικεῖται IV, 28 ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον. III, 95 τὸ δὲ ἔτι τοιῶν ἔλασσον ἀπιεῖς οὐ λέγω. Cf. II, 108 ἐχρέοντο — χρεόμενοι IV, 12 οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται. Simili modo infinitivus positus est VI, 81, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλείω στρατιὰν ἀπήκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην. —

Atque id ipsum, ut idem aut iisdem aut propinquis verbis bis dicatur, iis qui Herodotum legunt, toties occurrit, ut varietatē illam dictionis, quam ut efficiant ceteri scriptores in eadem notione saepius exprimenda vocabula mutare solent, nullo modo spectasse, immo iteratis iisdem verbis perspicuitatem potius sermonis quam celerem narationis progressum secutus esse videatur. Ita verba iterantur II, 158 ἤκται δὲ ἀπὸ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, ἤκται δὲ κατ' ἄνωθεν ὀλίγον Βουβάστιος. III, 1 Καμβύσης αἴτεες Ἀμασιν θυγατέρα, αἴτεες δὲ ἐκ συμβουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, et paullo post verbum αἴτεειν tertio redit; III, 102 οὗτοι καὶ μαχιμώτατοι εἰσι Ἰνδῶν καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι εἰσι οὗτοι. III, 104 καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπιὼν (ὁ ἥλιος) ἔτι μᾶλλον ψύχει, ἐς δ' ἐπὶ δυσημῆσι ἐὼν καὶ τὸ κάρτα ψύχει. III, 117 οὗτοι οὐ περ ἐμπροσθε ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι συμφορῇ διαχρέονται, IV, 146 κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι νυκτός I, 8 καὶ σο

δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. IV, 53 brevi intervallo iisdem fere verbis Borysthènes maximus et uberrimus esse fluvius dicitur; VI, 4 idem verbum δοῦναι et incipit et claudit sententiam; I, 32 nomen ἡμέρα quater exstat; IV, 199 ὄργῃ ter repetitum est; I, 11 extrema verba ἢ ἐπιχείρησις ἔσται nihil sibi volunt nisi illud redintegrare quod modo dictum est: ἢ δορμὴ ἔσται. Ita duae enuntiationes sic inter se copulantur I, 137 αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν λόγον, αἰνέω δὲ καὶ τόνδε. cet.

Ejusmodi exemplorum quum multo major congeries colligi possit, nihil est, quod offendamur locis qualis est II, 1 (Καμβύσης) αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποίησατο καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε πένθος ποιέεσθαι, ubi Kruegerus πένθος ποιέεσθαι ejici vult; vel II, 20 ἔλεξαν — τριφασίας ὀδοῦς, τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, ubi idem τῶν ὁδῶν spurium habet. —

Restat ut etiam particulas quasdam interdum iterari commemoremus, ut δέ bis invenitur et in protasi et in apodosi IV, 204: τοὺς δὲ ἠνδραποδίσαντο τῶν Βαρβαίων, τοὺτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλέα. I, 171 τοῦτοις μὲν δὴ μέτεστι, ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος δμῶγλωσσοι τοῖσι Κασσὶ ἐγένοντο, τοῦτοις δὲ οὐ μετὰ. VI, 58 ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλείων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδωλὸν σκευάσαντις ἐν κλίνῃ εὐ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. Cf. II, 26; IV, 126. Particula μὲν bis posita est VII, 6: εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ — Cf. II, 42. Praeterea particulas μὲν et δέ una iterari, ut III, 108: ὅσα μὲν ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδάδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγωνα πεποίηκε ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρὰ, ὀλιγόγωνα, nihil est quod miremur, quum etiam apud Atticos non sit inusitatum. Particula καὶ bis posita est III, 152 οὐδ' ὡς ἐδύνατο ἐλεῖν σφεας, ἄλλοισι τε σοφίσμασι πειρησάμενος καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ σφεας καὶ τούτῳ ἐπειρήθη.

Quodsi eorundem vocabulorum repetitio et luxurians quaedam orationis ubertas Herodoti propria est, id ipsum admiratione dignum videtur, quod narratio ejus nunquam languida neque molesta est. Optime enim illud ingenio ejus scriptoris convenit, quem Cicero ait sine ullis salebris quasi sedatum amnem fluere et Quintilianus ita esse dulcem et candidum et fusum judicat, ut omnia in eo leniter fluere dicat. Atque nescio an haec ipsa orationis Herodoteae copia praecipua similitudinis illius sit effectrix, quam apparet inter historiae patrem et Homerum intercedere. Quamquam enim etiam alia sunt in utroque, quae comparari inter se posse infra ipsi commemorabimus, hoc tamen inprimis

proprium videtur poesis epicae, ut vates narrande non minus ipse delectetur, quam alias delectat, atque commoda quadam et jucunda suavitate fabulas exponat. Quod quidem in Herodoti narrationem cadere quis est quin ex illis locis quos supra attulimus similibusque facile perspiciat?

Sed longius patere hoc studium plane et copiose loquendi apud Herodotum apparebit, quum structuram sermonis et quam ratione sententias inter se copulaverit, et primariae enuntiationi secundarias annexerit contemplati erimus.

Ac principalis quidem lex, quam Herodotus in conformandis periodis secutus esse videtur, ea est, ut ratio quae inter singulas earum partes intercedit, non solum ex ea parte, quae ex altera pendet, sed etiam ex illa, ex qua pendet, possit intelligi. Itaque quoniam enuntiatio quae ex altera pendet, anteposita illi a qua pendet (apodosi), protasis Graece appellatur, Herodotus etiam in apodosi initio multimodis solet indicare ad illam ipsam enuntiationem quae praecesserit hanc esse referendam. Quantopere ita augeatur elocutionis perspicuitas, videbit qui quam difficile saepe sit in longioribus periodis apodosi initium cognoscere meminerit. — Adverbia autem ea, quibus apodosi incipitur, non pauca sunt. Saepissime ita οὕτω et οὕτω δὴ usurpatur, ut IX, 6 ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίησαν, δὲ δὲ ἐπιῶν καὶ δὴ ἐν τῇ Βουσιτῇ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντο πάντα — VIII, 23 ἀκαγγελάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίω σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπλώε —; ubi genitivus absolutus protasis vice fungitur. Longum est plures apponere locos, quum innumera eorum copia se praebeat ut I, 5; I, 62; I, 172; IV, 179; IX, 18; 23; 35; 86; 108; 118 al. Item pst participia illud οὕτω vel οὕτω δὴ saepissime invenitur ut VI, 61: ὀρέουσαν δὲ τῆν γυναικα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τῆν τροφὸν δεῖσαι τὸ παιδίον Cf. III, 11; V, 86; 32; 118; II, 100; 136; VII, 2; VIII, 137 cet. — Atque idem earum particularum usus apud alios scriptores haudquaquam inusitatus quidem est, sed tamen multo minus frequens. — Collocatur autem adverbium οὕτως plerumque in initio apodosi; uno tamen loco eam claudit VII, 170: ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι — καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Τερατῖνοισι ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω.

Eodem loco particula ἐνθαῦτα ponitur VI, 95 ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες — ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον —, ἐνθαῦτα στρατιοπεδουμένοισι ἐπῆλθε ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατός Cf. I, 61; 76; 84; II, 30;

56; VI, 99; 109; V, 34; 112; IX, 52; 97 cet. ἐνθαῦτα δὴ exstat VI, 13; 23 al. Etiam genitivum absolutum ἐνθαῦτα sequitur VI, 39 τελευτήσαντος δὲ Σιθαιγόρου τρόπῳ τοιῶδες, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα — ἀποπέλλουσι οἱ Πεισιστρατίδαι. Cf. I, 82; 103 cet.

Το ἐνθεῦτεν invenitur III, 98: ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμύσονται καὶ κόψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν ὡς θώρηκα ἐνδύνουσιν Cf. I, 162; IX, 102; ἐν τούτῳ VIII, 37. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρεον τὸ ἕρδον, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης — ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὄπλα προκείμενα; VIII, 87 pro simplici ἐν τούτῳ dictum est ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ Cf. V, 108; IV, 95; πρὸς ταῦτα similiter usurpatum est post participium I, 165; τότε I, 21; VII, 79; IX, 129.

Praeterea particula δὴ in apodosis initio ab Herodoto pariter ponitur atque ab aliis scriptoribus, ut IX, 19 ὡς δὲ ἄρα ἀπικοντο τῆς Βοιωτῆς ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθον τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσώπῳ στρατοπεδευομένους Cf. I, 32; VIII, 18; IX, 60, et καὶ δὴ IX, 7, 2 διότι τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαννόμενον ἐν τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέσθε. Cf. IX, 48; 66. ὧν exstat I, 132; VI, 11 cet. — πρὸς ταῦτα δὴ ὧν V, 124; VIII, 111. τοιγαρῶν IV, 149.

Postremo etiam particula δέ commemoranda est, qua apud Herodotum saepissime apodosis initium indicari nemo nescit. Innumerorum exemplorum unum tantum ascribatur III, 37 ὅς — τούτους μὴ ὄπωπε, ἐγὼ δὲ οἱ σημαίω Cf. II, 32; III, 37; IV, 99; 172; V, 40; 73 cet. Annectitur autem particula δέ sexcenties aut articulo ὁ quum aliis locis tum in apodosis initio aut pronomini personali, ubi haec ipsa prorsus abundant, ut VI, 3 ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεύμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅ τι προθύμως οὐτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος καὶ κατὸν τοσοῦτο εἶη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλᾳ ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, nam pronomine ὁ δὲ ipse Histiaeus significatur; I, 171 τὸ γὰρ παλαιὸν ἔόντες Μίνω τε κατήκοοι καὶ καλούμενοι Ἀέλεγες (sc. οἱ Κᾶρες) εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτέλλοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῆ, οἱ δὲ, ὅπως

Μίνως δέοιτο, ἐπλήροον δὲ τὰς νέας. — Pronomina personalia ita inveniuntur I, 206 οὐκ ἂν ἐθελήσεις υποθήκησαι τησὶδε χρᾶσθαι, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἢ δεήσυχής εἶναι, σὺ δὲ εἰ μεγάλως προθυμέσαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζευγνύς τὸν ποταμὸν, ἄπες, σὺ δὲ ἡμῶν ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν διάβαινε εἰς τὴν ἡμετέραν. — VIII, 22 εἰ δὲ ὑμῖν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. — Quem quidem usum Herodoto communem esse cum Homero notum est; contra apud Atticos raro invenitur. Cf. VI, 30; VI, 52; VII, 51; 160; 162 cet. Sed obiter tantum ea res hoc loco videtur perstringenda esse, quum satis accurate grammatici de ea disputaverint.

Illud autem monendum est, diversam inter se esse vim particularum illarum, quibus Herodotum solere apodosin incipere demonstravimus. Nam quum ἐν τούτῳ ambarum enuntiationum actiones indicet eodem tempore esse factas et ἐνθῦτεν alteram posteriorem esse ostendat, ἐνθαῦτα modo hac modo illa ratione est accipiendum. Contra οὖν, τοιγαροῦν, δὴ ponuntur ubi in protasi causam apodosi inesse significandum est. Ἄε autem particula id sibi velle videtur, contrarii quid inesse in duabus enuntiationibus, quod si constructionem paululum mutaverimus facile intelligitur; sicut illo loco quem supra ascripsi: δε δὲ τούτους μὴ ὄπωπε, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω, haec latet sententia, multos esse qui imagines illas non viderint, Herodotum contra eas nosse itaque alios edocere posse. Et VII, 160 εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγὼ hoc dicitur: vos quidem peditum duces eritis; ego autem copiarum maritimarum. Egregie ea de re disputavit Buttman ad Demosth. Mid. in excursu VII, et idem ad Soph. Phil. v. 87. Cf. Herm. ad Vig. p. 847, qui hoc genus loquendi proprie anacoluthon esse censet; optimo jure si Atticorum tantum rationem habemus; apud Homerum contra et Herodotum facile primariam et propriam hujus adverbii significationem agnoveris, quae a particula δὴ non longius distat, quam μὲν et μὴν inter se differunt; est enim δε nihil nisi attenuatum δὴ. Angustioribus finibus hujus particulae usus tum demum est circumscriptus, quum enuntiationes primariae quae vocantur et secundariae toto genere disjungebantur; quod quidem discrimen exiguum esse apud Herodotum infra erit demonstrandum. — Paulo acrius simile quid indicatur et apud Herodotum et apud alios scriptores particula ἀλλά, sicut V, 39 εἰ — σύγε σεωντοῦ μὴ

περιορᾶς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτεύον Cf. VII, 10, 6; IX, 27. Quem usum quum Attici servarint, particula δὲ in apodosis initio exceptis paucis locis propria esse videtur Ionum.

Qua autem de causa Herodotus adverbia quaedam in apodosis initio ponit, propter eandem eodem loco pronomine demonstrativo saepius utitur, quam aut ceteri scriptores consueverunt aut opus esse videtur. Ita enim ratio, quae inter duas enuntiationes intercedit, non solum in priore, quae ex relativo aut ex conjunctione aliqua pendet, sed in altera quoque, ad quam relativum sive conjunctio refertur, indicatur. Ex permultis ejus rei exemplis pauca afferamus I, 11 τὸν οἶδα αὐτὸς πρῶτον δπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου. V, 34 τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι. VI, 133 τῇ μάλιστα ἔσχε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξηίρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου Cf. I, 21; 47; 80; III, 63; V, 39; 45; VI, 97; 109; VIII, 68, 2; 83; 115; IX, 26; 48; 99 cet.

Neque tamen desunt loci, quibus scriptor, quamvis satis longae sint periodi, apodosis initium accuratius insignire neglexit, ut VII, 134 ἀχθομένων τε καὶ συμφορῇ χρεομένων Λακεδαιμονίων ἀλῆς τε πολλάκις συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων εἴ τις βούλοιο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίας τε — καὶ Βούλις — ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποιῆν ἴσκειν Ἐρόξη Cf. II, 15; VIII, 126; IX, 13; 50; 109. —

Consuetudo Herodoti quam in copulanda apodosi cum protasi sequitur omnibus locis agnosci potest, quibus enuntiationis alicujus tenor interposita alia enuntiatione interruptus est. Tum in posteriore sententiae parte id efficere studet, ut aliquo modo prioris admoneamur, sive unum vel plura illius membra aut addito aut omisso pronomine οὗτος repetuntur, sive eorum loco pronomen demonstrativum ponitur, quo quae supra dicta erant, redintegrantur et quasi recipiuntur. Itaque in ejusmodi enuntiativis ἐπανάληψις quaedam locum habet. Est vero mira quanta exemplorum ejus rei copia. Et primum quidem huc pertinent ii loci, quibus amplior periodus interjecta altera enuntiatione ita in duas partes dividitur, ut posterioris initio repetatur subjectum, sicut V, 62 cohaerentia sermonis haec est: Ἰππύω τρωανεύοντος — Ἀλκμαιωνίδαι γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι — οὐ προεχώρησε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον — περιώμενοι

κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τειχίσαντες, — ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατιδῆσι μηχανώμενοι παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι. Sic igitur instituit Herodotus structuram, ut quum jam initio subjectum totius enuntiationis primariae (οἱ Ἀλκμαιωνίδαι) positum sit, tamen, quoniam multis aliis interjectis memoria excidere potuit, iterum addatur. Simillima est forma enuntiationis c. 99 ejusdem libri. Orditur sententia a subjecto Ἀρισταγόρης; jam interponitur altera enuntiatio: ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεις, οἱ — tum tam multa sequuntur de Eretriensibus, ut iis absolutis venisse Athenienses et Eretrienses scriptori iterum commemorandum esse videatur; quare pergunt οὗτοι ὧν ἐπεὶ τέ σφι ἀπίκοντο καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρήσαν; jam tandem eo perventum est ut verbum addatur: ἐποιέετο στρατηγίην, sed quum subjectum satis longo intervallo distet a praedicato, illud quoque iteratur: ἐποιέετο στρατηγίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις. Et hoc statim loco annotetur, proprium in ejusmodi repetitionibus Herodoti esse usum particularum οὗν et δή, ut IV, 76: ὡς δὲ (Ἀνάχαρσις) ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθίην, καταδὺς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην (ἣ δ' ἐστὶ μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλεῖον δρόμον, τυχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη), ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις τὴν ὄρτην πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ. —

Ut in locis de quibus modo disputavimus subjectum bis positum est, sic verbum repeti reperimus V, 47: συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος —, ὅς — ἔφυγε ἐκ Κρότωνος, ψευθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἴχετο πλώων ἐς Κυρήνην, ἐκ ταύτης δὲ ὀρμεόμενος συνέσπετο —. VI, 82 ὁ δὲ (Κλεομένης) σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθῆα λέγων ἔχω σαφηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὧν. —

Objectum enuntiationis bis positum est VI, 13: οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων παρ' Αἰάκειος — ἐκείνους τοὺς πρότερον ἐπεμπέ λόγους ὁ Αἰάκης — δεόμενός σφωων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην, οἱ Σάμιοι ὧν ὄροντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων ἐδέκοντο τοὺς λόγους, quo quidem loco cum repetitione objecti repetitio subjecti est conjuncta, sed admissa tamen ea licentia a scriptore, ut pro οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων in posteriore parte tantummodo οἱ Σάμιοι diceret. — Cf. VII, 58: Μέλανα ποταμὸν οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ἕρθερον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβῆς — ἦε πρὸς ἑσπέραν. — Aliis locis participia una cum objectis repetuntur, ut I, 164

ἐσθόμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἰωῶν καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς οὐ χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφή ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες — ἐπλωον ἐπὶ Χίον. Est etiam locus, ubi adverbium bis positum est VIII, 106: ἐνθαῦτα καταβάς κατὰ δὴ τι πρᾶγμα ὁ Ἐρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην — εὐρίσκει τὸν Παιώνιον ἐνθαῦτα. Nam etsi prius ἐνθαῦτα ad καταβάς, alterum ad εὐρίσκει referendum est, tamen semel tantum particula opus erat. Simili repetitioni plena enuntiatio inservit, quae pendet a particula ὡς V, 22, namque nihil aliud in ea inest quam quae accusativo cum infinitivo jam antea dicta erant. Verba autem haec sunt: Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους — κατέπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὕπισθε λόγοισι ἀποδέξω, ὡς εἶσι Ἕλληνες.

Aliud ejus ἐπαναλήψεως genus existit, quum enuntiatio secundaria, quae primariae enuntiationis verbo anteposita est, ita in unum quasi contrahitur, ut verbi participium verbo primario adjiciatur. Ejusmodi locus exstat VI, 76: ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπῖκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασίον, ὃς λέγεται ἕξειν ἐκ τῆς Σινμφηλίδος λίμνης — ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. V, 115: Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες ἐπεὶ τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ παραδόντες, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. Contrario modo genitivus absolutus ita redintegratur, ut ejus verbum pendens a particula ἐπεὶ vel ὡς cet. verbo primario apponatur II, 15: Εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμῃσι τῆσι Ἰώνων χρᾶσθαι τὰ περὶ Αἴγυπτον, οἱ φασὶ τὸ Δέλτα μόνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς λέγοντες τὸ παρὰ θαλάσσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηέων τῶν Πηλουσιακέων, τῇ δὲ τεσσαράκοντά εἰσι σχοῖνοι, τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τένειν αὐτὴν μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος ἐς τε Πηλούσιον ἕων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἴγυπτου τὰ μὲν Λιβύης τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι, ἀποδεικνύομεν αὐτῷ τῷ λόγῳ χρεόμενοι Αἴγυπτίοισι οὐκ εἶσαν πρότερον χωρὴν. VII, 43 Ἀπικόμενον δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρδίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ἕεθρον οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος, ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπῖκετο Ἐέρξης ἐς τὸ Πριάμον Πέργαμον ἀνέβη. Huc referendi sunt etiam ii loci, quibus non idem verbum bis est positum, sed tamen altero verbo

notio tantummodo prioris redintegratur, ut V, 91: *Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Ἀακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ὄρεον ἀυξομένους καὶ οὐδαμῶς ἐτοίμους ἐόντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες, ὡς ἐλεύθερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσόρροπον τῷ ἐωντῶν ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενὲς καὶ πειθαρχέσθαι ἐτοιμὸν, μαθόντες δὲ τούτων ἕκαστα μετεπέμποντο Ἰππῆην;* idem enim significant participia *νόῳ λαβόντες* et *μαθόντες*. Simile est quod VIII, 112 legimus: *λέγων ὧν ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παριῶν, οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκεῖτο διότι ἐμύθισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὡς εἶη ἐν αἰνῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δεισάντες ταῦτα ἐπεμπον χρήματα;* notio enim quae participio *πυνθανόμενοι* erat expressa, etiam in participio *δεισάντες* inest, praeterquam quod in hoc ad audiendi notionem timendi notio accedit, quae ex illa sequitur. — In repetitionum ejusmodi numero etiam ii loci habendi sunt, quibus Herodotus complures enuntiationes postremo breviter complectitur atque ita idem bis dicit; sicut II, 26 haec enuntiationes: *εἰ δὲ ἡ στάσις ἤλλακτο τῶν ὠρέων, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστῆσι, ταύτη μὲν τοῦ νότου ἦν ἡ στάσις καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἐστήκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης* scriptor contrahit: *εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε,* jam sequitur apodosis: *ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαννόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέου ἦτε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης* — Et II, 43 *καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ οὐνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἑλλήνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θεμένοι τῷ Ἀμφικτύωνος γόνῳ οὐνομα Ἡρακλέα, πολλὰ μοι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἐστὶ τοῦτο οὕτω ἔχειν.* Ita complures enuntiationes postremo verbis *τοῦδε εἵνεκεν* complectitur I, 86 *ὁ δὲ συννήσας πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδησι δεδεμένον καὶ δις ἐπὶ τὰ Ἀυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγίειν θεῶν ὅτεω δὴ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι ἐθέλων, εἴτε καὶ πυνθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν* cet.

Quodsi ita Herodotum saepissime unum vel plura sententiarum membra repetivisse reperimus, ubi interjecta aliqua enuntiatio illarum connexum atque cohaerentiam videbatur interrumpere, non minus saepe pro iterato uno alterove nomine pronomen *οὗτος* solum positum esse apparet. Exemplo sint hi loci: VIII, 84 *Αἰγυπῆται (λέγουσι τῆς ναυμαχίης) τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν Αἰγυπῶν (νέα) ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν.* VIII, 95 *Ἀριστιδῆς ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τοῦτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου,*

οὗτος ἐν τῷ Θουρύβῳ τούτῳ — τάδε ἐποίησε. IX, 67 οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Ἑλλήνων οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχόμενοι. IX, 111 ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες κερταίαι τέ εἰσι τρεῖς καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδί τῷ σεωντοῦ ἠγάγεο γυναῖκα — ταύτην με κελεύεις μετέντα θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι. Potest multo etiam major exemplorum numerus afferri (II, 124; 135; III, 5; 14; 132; 140; 147; 153; IV, 16; 44; 61; 64; 72; 76; 140; 145; 154; V, 91; 101; 108; VI, 9; 54; 58; 100; VII, 123; 187; VIII, 10; 28; 53 cet.) Sed sufficient quae ascripsimus, ut propriam esse Herodoti illam ἐπανάληψιν cognoscatur. Nam etsi inusitata est apud alios scriptores, tamen apud eos nec tam frequens invenitur nec tam arcte cum ipsorum scriptorum ingenio ac natura videtur coaluisse. —

Quum in iis, de quibus adhuc disputavimus, protasis potissimum cum apodosi junctura in quaestione versata sit, jam viam quam ingressi sumus amplius persecuti ad ea vertamus quae ad copulandas inter se totas sententias pertinent. Sunt autem ea quae hic sese praebent omnino iis consentanea et similia de quibus supra diximus; nam consuetudo illa vocabula iterandi etiam hic tam longe patet, ut vix alia ratio connectendi sententias saepius reperitur. Itaque ubicunque sententiae aliquod membrum cum praecedente commune aut est aut cogitari potest Herodotus, eas ita solet conjungere, ut illud his ponat. Exemplo sit VII, 154; ibi enim Syracusanos Corinthii et Coreyraei liberavisse eorumque res ea conditione composuisse ut Camarinam Hippocrati dederent his verbis narrantur: Συρακοσίους δὲ Κορινθιοὶ τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρούσαντο μάχη ἐσσωθέντας — ἐρρούσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἰπποκράτει Καμάριαν Συρακοσίους παραδοῦναι. Et a Periandro et Epidaurum urbem et Proctem filium captos esse sic Herodotus narrat: καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδανρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα καὶ ἐζώγησε. Similimus est locus VI, 135 Πάριοι δὲ πνθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγοήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμωρήσασθαι θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε, ἐπεμποι δὲ ἐπειρησομένους, εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον. Cf. III, 1; 102; 111; II, 158; IV, 95; V, 26; 79; 117; 122; VIII, 79; IX, 2. — Nec multum differt, quod scriptor ut verbo aliquod membrum adnectat nonnunquam pro verbo finito participium repetit, ex quo illud pendeat. Ejusmodi praeter nonnullos eorum locorum, qui p. 2 commemorati sunt, haec sunt exempla: IV, 36 τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου

εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οὐρανὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν. IV, 39 λήγει δὲ (ἢ Ἀραβίη), οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. V, 39 Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδω εἶχε τὴν βασιλιήην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθήν σχῶν ἀλλὰ κατὰ γένος.

Frequentissime autem ita duae sententiae a scriptore inter se conjunguntur, ut quod fuit prioris enuntiationis verbum finitum, ab ejus participio posterioris initium fiat. Neque tamen id apud unum Herodotum reperitur; sed tanto saepius apud hunc, quam apud ceteros legitur, ut cum universa orationis Herodoteae natura cohaerere sit manifestum; ut I, 8 Κανθαύλης ἠράσθη τῆς ἐωυτοῦ γυναῖκος, ἐρασθεῖς δὲ ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασῶν καλλίστην. VI, 118 ἐπυρθάνετο (Δᾶτις) ὀκόθεν (τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα) σεσυλημένον εἶη, πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἐπλωε τῇ ἐωυτοῦ νηϊ ἐς Δῆλον. VI, 108 Ἀθηναῖοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βουωτοὶ, ἐπιθέμενοι δὲ ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. IV, 11 ὡς δὲ δόξα σφι ταῦτα (λόγος ἐστὶ) διαστάντας καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἐωυτῶν θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμηρίων παρὰ ποταμὸν Τύρην, — θάψαντας δὲ οὕτω τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῆς χώρας ποιέσθαι. Cf. I, 19; III, 41; 94; 95; IV, 10; 160; 201; V, 12; 20; 51; 30; 44; 45; 58; 82; 114; VI, 7; 35; 52; 67; 77; 84; VII, 148; 167; VIII, 106; 123; IX, 11 cet. — Atque non solum participio ejusdem verbi quod in priore enuntiatione positum erat, Herodotus ita saepissime utitur, sed etiam alio ejusdem vel propinquae significationis, sicut V, 120 καὶ ἐπιοῦσι τε τοῖσι Πέρσησι συμβάλλουσι καὶ μαχεσάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν. VIII, 36 οἱ δὲ Δελοὶ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο, ἐν δειματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες ἐμαντεύοντο. — Eodem denique spectat quod pro tali participio participium verbi ποιεῖν ponitur, ut V, 81 κατὰ μὲν ἔσσαν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δῆμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μεγάλως Ἀθηναίους ἐσώνοντο et γίνεσθαι V, 109 τοῦτου δὲ τοιοῦτου γινόμενου ἔλεξαν οἱ τύραννοι cet. cf. V, 114.

Duae autem res hac Herodoti consuetudine efficiuntur. Primum enim ea lege orationem ejus teneri apparet, ut particulae illae, quae non tam efferendis notionibus inserviunt, quam rationes indicant, quae inter notiones intercedant, minus frequentes sint. Nam omnibus illis locis pro iteratis verbis conjunctiones sive adverbia potuerunt usurpari. Pro εἶλε μὲν Ἐπίδαυρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα dici poterat: εἶλε οὐ μόνον Ἐπίδαυρον ἀλλὰ καὶ αὐτὸν Προκλέα; pro participio

ἔρασθεὶς I, 8 alius dixisset: *Κανθαύλης ἠράσθη τῆς ἑωντοῦ γυναικὸς, διὰ τοῦτο ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναιῖκα πολλὸν πασῶν καλλίστην;* et VIII, 36 nobis in promptu esset sententiam ita vertere *οἱ Δελφοὶ ἐπεὶ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο, ἐμαντεύοντο.* Sed Herodoti consuetudinem non modo simpliciore[m] esse et faciliorem, sed etiam poetico quodam colore sermonem ea affici quis est quin sentiat? *) Itaque apud omnes fere poëtas similia inveniuntur. —

Deinde — id quod non minus ad pöetici, imprimis epici sermonis similitudinem accedit — Herodotus ita format sententias, ut quo quid referatur non extra unius enuntiationis complexum circumspiciendum sit, sed ut omnia quibus ad intelligendam unamquamque sententiam opus est, ipse addat. Huic studio omnia dicendi quaecunque quis ad intelligendum requirere possit debetur, quod scriptor, priusquam ad novas res exponendas progrediatur, saepe

*) Ut intelligatur quibusnam de causis Herodoti oratio poeticae similis esse recte dicatur, praeter ea, quae in ipsa commentatione passim commemorata sunt, etiam illud hic breviter annotetur, inesse in ejus libris uberrimam earum locutionum copiam, quae μεταφοραί Graece appellantur. Quae quantum valeant ad veritatem et naturalem quendam vigorem orationis sentiet qui in legendo animum ad hanc rem attenderit. Aliquot ejusmodi locutiones hic apponantur: VI, 27 legimus *ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε* cf. Aeschyl. Pers. 929—30: *Ἄστια δὲ χθῶν, βασιλεῦ γαίης, αἰνῶς αἰνῶς ἐπὶ γόνυ κέκλιται.* Imitatus est Appianus Punic. 94; bell. civ. II, 146; III, 20. — VI, 33 *πυρὶ πόλιν νέμειν* igni urbem dare, (alii νέμειν eodem sensu quo depasci accipiunt). I, 143 *ἐν σκίπη τινὸς εἶναι* cf. VII, 172. I, 215; *ἀναμάσσειν* quod proprie est detergere I, 155 de luendo crimine accipiendum est, ut apud Homerum Od. τ, 92 *ἔρδουσα μέγα ἔργον, ὃ σῆ κεφαλῇ ἀναμάξει.* I, 190 *τὸ δεύτερον ἕαρ ὑπέλαμπε.* I, 146; VI, 62 *ὄρκον τινὶ ἐπελαύνειν* jurejurando aliquem adstringere. VI, 73 *ὡς τῷ Κλειμένει εὐδοῶτη τὸ ἐς τὸν Δημάρετον πρῆγμα* quum Cleomeni res in Demaratum bene cessisset. VII, 10 *Μαρθόνιος ἐπιλήνας τὴν Εἰζέω γνώμην* sententiae Xerxis assentatus. VII, 50, 2 *κινδύνους ἀναρριπτόντες* pericula contemnentes — V, 106 *ἐπ' ἑαυτοῦ βαλίσθαι* se reum supponere — *φιλίαν συνικεράσαντο* VII, 151 — *παρὰ γυναικῶν τὴν γνώμην* I, 126 — *ποταμὸς ἐξέρχεται στόμασι τεσσαεράκοντα* I, 202 — *ἐπαναπλάειν* I, 212 dicuntur verba, quae ex ebriorum ore emergentia in alios jactantur — III, 14 *ἐπὶ γήραος οὐδ᾽* sicut apud Homerum Il. XXII, 60, XXIV, 487. Od. XV, 246, 348. — III, 146 *προσιμπικραίνεσθαι τινι* exacerbari in aliquem — III, 155 *πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν σιωπῶν διαφθίρας* nonne tu mente captus es te ipse dilanians? — *τὴν ζῶην καταπλέκειν* vitae telam pertexere IV, 205. cf. V, 92 — *ἀνδραμῆν* de efflorescente republica I, 66. Cf. VII, 156 et Homer. Il. XVIII, 56 *ὃ δ' ἀνδραμῆν ἔργῳ ἴσος.* — VI, 31 verbum *σαρηνεύειν*, quod proprie de irretendis piscibus usurpatur, ad homines translatum est, qui ita capiuntur, ut Persae junctis manibus simile quid retium efficiant. — Similia ubique reperiuntur.

ea breviter repetit, quae modo verbosius narravit. Locutiones autem, quibus claudit et quasi comprehendit sententias sunt: ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι (VII, 239), τοῦτω μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο (VIII, 27). Similia exstant I, 213, ubi postquam narravit quonam modo Tomyris reginae filius mortem sibi attulisset, sic pergit: καὶ δὴ οὕτως μὲν τρόπον τοιούτω τελευτᾷ, Τόμυρις δὲ — VIII, 13 καὶ τοῦτοις μὲν τοιαύτη νύξ ἐγένετο, τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εὐβοίαν ἢ αὐτῇ νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριώτερον — VIII, 34 οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτη ἐτόραποντο, ἄλλοι δὲ αὐτῶν — ὠρμέατο ἐπὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δέλφοισι. VIII, 39 τοῦτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγῆ γίνεται, ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς — ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νέας. IX, 114 κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασίστω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο, οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης δρυηθέντες Ἕλληνες — ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον. Non minus familiare Herodoto est, quid sit narraturus paucis antea indicare. Ita III, 68 ubi exponere vult quonam modo compertum sit quis esset magus ille, qui Cyri se filium esse simularet, sic orditur: ὀγδόω δὲ μηνὶ ἐγένετο κατὰδηλος τρόπῳ τοιῷδε — et paullo post (Ἰστανῆς) ὑποπιτεύσας μιν ἐποίησε τὰδε cf. III, 118 Ἰταφέροντα κατέλαβε ὑβρίσαντα τὰδε ἀποθανεῖν cet. —

Sed ut ad grammaticam enuntiationum constructionem transeamus, ita Herodoti oratio a sermone ceterorum scriptorum, qui prosa oratione libros composuerunt, differt, ut complures primarias quae dicuntur enuntiationes inter se malit connectere, quam ita instituere structuram, ut e primaria secundariae pendeant. Ita primum saepissime eas enuntiationes per particulam δὲ praecedentibus adjungit, quae pronomine relativo annectendae esse videantur; ut I, 1 ἐλθεῖν — ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας ἄλλας τε — καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέως θυγατέρα. τὸ δὲ οἱ οὖνομα εἶναι — Ἰοῦν ubi pro vulgaris sermonis consuetudine dicendum erat τῆ (= ἡ) οὖνομα ἦν Ἰώ. III, 81 ubi de Polycratis annulo sermo est: ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρεε χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου pro ἔργον ἐοῦσα sive ἡ — ἦν. VI, 34 αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὖνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν. — Pronomen autem relativum quomodo ortum sit e demonstrativo, ut apud Homerum sic etiam apud Herodotum facile cognosci potest. Natura enim simplicissimi illius sermonis ita ferebat, ut ubi nomen substantivum accuratius erat definiendum, nova enuntiatio formaretur, in qua loco repetiti substantivi illud pronomen ponebatur, quod ubique substantivo substituebatur, demonstra-

tivum. Tum progressus ita factus est, ut ex demonstrativo paullulum mutato aliud pronomen fingeretur, relativum, a quo enuntiatio secundaria pendere posset. Et admonet etiam forma relativi, quam habet et apud Homerum et apud Herodotum, ejus originis, quum littera τ alias significet demonstrativum. Non est igitur mirandum, quod locis qualis est VI, 105 οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην — τῷ δὲ ὡς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγειλε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει nihil refert, utrum alteram enuntiationem pronomine relativo an demonstrativo esse cum priore conjunctam statuamus. Similia plurima possunt afferri. Quod autem de enuntiationibus relativis et demonstrativis dictum est, idem in omnes fere cadere manifestum est, quae in unam periodum sint connexa: in antiquissima oratione vix quidquam intercedere discriminis inter enuntiationes primarias et secundarias. Potest id inde intelligi, quod etiam eae particulae, a quibus hae pendent, in simplicissimo carminis epici sermone magna ex parte aut nihil aut paullulum tantum ab adverbis iis differunt, quae in initio apodosis ponuntur (ὡς — ὡς; ὄφρα — τόφρα). — Atque ita factum est, ut etiam latius pateat Herodoti mos enuntiationes complures continuandi, quas posterior aetas ita construxisset, ut una ab altera regeretur. Hoc numero primum eae enuntiationes causales habendae sunt, quae quum per particulam γάρ enuntiationi primariae adjunctae sint, tamen ita in ineunte vel media periodo collocatae sunt, ac si scriptor non particula γάρ sed ἐπεὶ usus esset. Quod alii ita acceperunt ut ellipsin quandam locum habere statuerent. Verum simpliciore esse ejus rei explicationem nunc inter omnes videtur constare. Optime enim ingenio Herodoti convenit, ut qua de causa quid factum sit prius dicere studeat, quam ipsam rem narret; nam natura causa prior est quam illud, cujus causa est. Itaque quum unamquamque rem eo loco dicere consueverit, quo ipsi in mentem venit, vel neglecto aut interrupto periodi tenore, etiam ea enuntiata, quae per particulam γάρ orationi inseruntur, non post eas sententias solet ponere, quarum causam continent, — id quod posteriori aetati usitatum est — sed eo loco, quo sciri eas a legentibus plurimum videbatur interesse. Non falso igitur ejusmodi enuntiationes ita accipiuntur, quasi uncis sint inclusae. Neque tamen uncis videtur esse utendum. Certe editores in iis adhibendis parum sibi constant. Cui enim, ut pauca commemoremus, V, 67 verba ἡρώϊον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικωνίων Ἀδρήστον τοῦ Ταλαοῦ uncis non egere

videntur, quid est quod idem VII, 60 post οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκέες verba οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων uncis includat? Ceterum hic usus particulae γὰρ tam frequens est apud Herodotum, ut exempla afferre supersedere possimus. Hoc tantum moneatur, inveniri locum, ubi id enuntiationis primariae membrum, quod ante eam positum est, quae pendet ex particula γὰρ, in eum casum transiit, qui accomodatus est enuntiationi secundariae: IV, 149 ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν καταλείψει ὄν ἐν λύκοισι. — Porro quod familiaris sermonis proprium est, ut particulae ἀλλὰ γὰρ conjungantur, id quomodo factum sit ex Herodoto facile potest intelligi. Sicut enim VII, 209 ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ εὖν, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολέμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποίεειν, μετεπέμψατο Δημάρητον addita est enuntiationis ea, quae pro apodosi est: μετεπέμψατο Δημάρητον; ita ubi omissa est ex universo orationis contextu subaudienda est, ut in oratione Atheniensium IX, 46: Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεὶ τε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα, τὰ περ ὑμεῖς φθάνετε προφέρειτε ἀλλὰ γὰρ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένοιται οἱ λόγοι haec est sententia: jam pridem nobis propositum fuit istud dicere, quod vos dicere occupastis; at — non diximus, quivis subaudit — verebamur enim ne vobis non grata futura esset oratio. — Cf. Herm. ad Vig. p. 811 qui laudat Schäferum melet. cr. p. 75 seqq.

Praeterea commemorandum est non solum particulae γὰρ sed etiam οὖν, ubi cum negatione conjuncta est, singularem inveniri apud Herodotum usum. Quae enim res alterius causa est, nonnunquam illi, quae ex ipsa sequitur, ita adjungitur, ut rationis quae inter eas intercedit nulla fiat significatio, nisi addita particula οὖν ad priorem enuntiationem, quam nos in altera exspectamus. Ita factum est I, 206 οὐκ ὄν ἐθελήσεις ὑποθήκησι τησίδε χρᾶσθαι, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι, οὐ δὲ εἰ μεγάλας προθυμίας Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζευγνὺς τὸν ποταμὸν, ἔπες cet. Ubi si dicendum est, quo modo sententiae inter se pendeant, particula οὖν interpretanda est: quia Cf. I, 59; IV, 118; V, 92 et quae Lhardy ad I, 12 annotavit.

Quum in his enuntiatis certis quibusdam particulis causalibus eorum natura indicetur, etiam alia reperiuntur, in quibus particulae illae desunt. Ita comparatus est locus VIII, 12 ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρους, ἐγένετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ βροχταὶ

ἀπὸ τοῦ Πηλίου. Ad narrationem enim nihil attinet nisi ortam esse tempestatem, et quod scriptor addit mediae aetatis tempus fuisse, in eo causa inest, cur ita usu venerit. Sed tamen quasi haec quoque res narrationis sit pars, per particulas μὲν—δέ cum posteriore enuntiatione conjungitur, ut eodem loco atque haec haberi videatur. Itaque sententia haudquaquam mutata dici potuit: ἦν γὰρ τῆς ὥρης μέσον θέρους, ἐγένετο ὕδωρ. — Simillimus est locus V, 77 (λέγουσι τοὺς Ἀργείους) ἀλλὰ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσῃσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα. Haec enim sententiarum est ratio: quia aliam poenam non habebant, propterea vestem earum mutaverunt; V, 108 Ἴωνες τε δὴ παρήσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα πεζῆ. Quia Jones Cyprum advenerant, Persae eo pedestrem exercitum transmiserunt. — Plura afferre longum est. Sed possunt similia etiam apud alios scriptores inveniri. Verum Herodotus qua est simplicitate dicendi ad eam dictionem magis est propensus. —

Quod de causalibus enuntiatis modo diximus, idem in concessivum cadit III, 99 ubi de Indorum more aegrotos mactandi et comedendi sermo est. Verba haec sunt: ὅς ἂν κάμῃ τῶν ἀσθῶν, ἦν τε γυνή ἦν τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ δμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν τηρόμενον τῇ νόσῳ τὰ κρέα σφίσι διαφθεῖσθαι, ὁ δὲ ἀπαρὸς ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν, οἱ δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι ἀποκτείνοντες κατενωχέονται. Neque enim ea est sententia, omnes aegrotos aegrotare se negare; sed etiamsi negent, tamen ceteros eos necare.

Sed non modo harum enuntiationum conjunctionem ab Herodoto neglectam esse reperimus, sed etiam consequentiae significationem, sicut III, 12 αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθενέες οὔτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλέειν, διατετρανέεις, αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὔτω δὴ τι ἰσχυραὶ, μόγις ἂν λίθῳ παύσας διαράξῃεις. Ut enim in priore parte ὥστε additum est, sic etiam in altera fieri debebat; sed maluit Herodotus novam enuntiationem formare, quae ex antecedente non penderet; interpretandus autem locus sic: Persarum capita adeo sunt infirma, ut si ferias vel calculo, perforare possis, Aegyptiorum vero ita firma, ut ea vix ictu lapidis perfringere possis. III, 108 ὁ λαγὸς — οὔτω δὴ ἡ πολύγονόν ἐστι ἐπικνύσκειται μοῦνον πάντων θηρίων, lepus ita ferax est, ut sola omnium animalium, quum gravida est, denuo se impleri patiat. Aliis locis pro particula ὥστε tantummodo pronomen relativum positum est, ut

III, 120 οὐ γὰρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, δε βασιλεὺς νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαιο, ὡς δὴ τι ἐοῦσαν εὐπειτέα χειρωθῆναι, τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; tunc in numero virorum es, qui insulam Samum tuae provinciae adjacentem regi non acquisiveris, tam facilem captu, ut quidam e popularibus quindecim armatis eam occupaverit et nunc ejus tyrannus sit? VI, 28 δυσχελέμερος δὲ αὕτη ἢ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τι ἔστι, ἐνθα τοὺς μὲν ὀκτώ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κρυμός, omnis autem quae dicta est regio adeo infestatur hiberno frigore, ut octo menses intolerabile ibi sit gelu; IV, 52 ἐκδιδοὶ γὰρ ἐς αὐτὸν (τὸν Ὑπανν) κρήνη πικρὴ, οὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρὴ, ἢ μεγάλῃ εὐσμικρῇ ἐοῦσα κινῶ τὸν Ὑπανν ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν influit enim fons, qui ita est amarus ut quamvis sit exiguus magnitudine inficiat Hypanim fluvium, qui sit magnus in paucis. Non multum abhorret V, 30: οἱ Νάξιοι — ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρου, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δύναντιν τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν, petere enim id tantum poterant, ut sibi subsidia mitteret; quod addit καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν, id ex illo sequitur: Naxii petiverunt ab Aristagora, ut sibi copias praestaret ad redendum in patriam. — Cf. V, 52 ὁ Ἄλως ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἐπέασι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμὸν Halys fluvius, cui imminent portae, per quas ire opus est, ut fluvium possis transmittere. — Commemoranda etiam videtur locutio, in qua simile quid locum habet I, 123 ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε — ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε — nullo alio modo rem potuit efficere, quam ita ut tale quid comminisceretur. — Postremo non desunt exempla, quibus evinci potest, conditionales quoque enuntiationes eadem ratione formatas esse. Nam etsi Lhardy IV, 118 verba: οὐκ ᾧν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν ἢ μένοντες ὁμολογίῃ χρησόμεθα, ita accipit, ut post ταῦτα interrogandi signum inserat, tamen et ipse locum interpretatur: ὑμέων μὴ ποιόντων ταῦτα, neque quisquam dubitare potest, quin id sibi velint haec verba: nisi haec facitis, nos in extremum discrimen adducti aut regionem deseremus aut manentes foedus inibimus. Et simillima exstat constructio V, 92, 7 extr: οὐκ ᾧν παύσασθε, ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππίην, ἴσθε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας, si non destiteritis (tyrannides in civitatibus constituere) sed conabimini praeter aequum reducere Hippiam, scitote Corinthios vobis non assensuros.

Sed unum est genus loquendi, quod ab hac Herodoti consuetudine, simpliciter copulandi eas enuntiationes, quarum unam ab altera pendere opus esse existimaveris, quodammodo abhorrere videatur. Quando enim complures res identidem factae referuntur, aliquoties una earum ex particulis ὅπως vel ἐπεὶ pendet, quae si prorsus deessent facilior nexus existeret. Ut VIII, 52 οἱ Πέρσαι — τὸν Ἀρήϊον πάγον ἐπολιόρκεον τρόπον τοιοῦνδε. ὅπως στυπεῖον περὶ τοὺς δίστους περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξενον ἐς τὸ φράγμα. Nam simplicius dictum esse videretur περιθέντας ἦπτον καὶ ἐτόξενον sagittas stupa circumdatas incendebant et emittebant in sepem. Cf. I, 196 ὡς ἂν αἱ παρθέναι γυνόιατο γάμων ὠραῖαι, ταύτας ὅπως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἐν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας cet. ubi virgines nubiles factae erant, eas omnes congregabant atque in unum locum ducebant. II, 70 ἄγραι δὲ σφρων πολλαὶ κατεστέασι καὶ παντοῖαι ἢ δ' ὄν ἐμοιγε δοκέει ἀξιοτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω ἐπεὶ ἂν δὲ δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετὰ ἐς μέσον τὸν ποταμὸν cet. Cf. II, 92; IV, 72; 73; 75.

Atque in eo ipso quod Herodotus in universum non multum curat, quam ratione una enuntiatio ab altera pendeat, principalis causa inesse videtur frequentissimarum apud eum anacoluthiarum. Quo nomine eae enuntiationum formationes appellantur, in quibus non id sequitur, quod instituta orationis constructio poscebat. Major earum pars eadem illa jucunda Herodoti luxuria loquendi efficitur, quae arctissime cohaeret cum grata quadam sermonis negligentia. Ut enim repetitione illa et abundantia vocabulorum, de qua supra diximus, id egit historiae parens, ut quaecumque narraret, omni genere fierent perspicua et luculenta, sic etiam in conformandis periodis nihil antiquius habuit, quam ut omnia et audientibus et legentibus quam facillima essent intellectu. Quod ut consequeretur, non tam periodi omnibus partibus perfectae et absolutae componendae ei videbantur, sed modo perspicuitas sermonis ita augeri videretur, institutam singularum sententiae partium juncturam malebat negligere. Quod igitur Herodoti oratio propensa est ad anacoluthias, cum ingenio ejus omnino consentaneum est. Nam libenter et jucunde narrantis non est, diligentem grammaticae rationem habere; nunquam is institutam orationis formam mutare dubitabit, quum in longiore praesertim enuntiatione facillime accidat, ut ipse quid initio dixerit obliviscatur. Et mihi quidem haec ipsa anacoluthiarum in Herodoto copia argumento est, libros ejus aut, ut praeter ceteros Lucianus auctor est, in Graecorum conventu recitatos esse, aut potuisse certe optime recitari.

Qui enim auribus narrationem percipit, eum confusiones istae constructionum multo facilius fugient minusque offendent, quam eum, qui legens uno quasi obtutu totam sententiam videre omnesque licentias quas admiserit scriptor exquirere potest. Itaque minime assentior Nitzschio, qui (Anmerkungen zur Odyssee I, p. 85) ex ipsa natura orationis Herodoteae efficere conatur, recitationes illas haberi non potuisse. Probari id posset, si singulari quodam artificio illas anacoluthias formatas esse statueremus, ut sermo evaderet impeditus et difficilis intellectu; contra quum oratio ita facilior et expeditior fieri videatur, nihil est, quod Graecos historiam Herodoti non potuisse intelligere existimemus. —

Ac primum quidem anacoluthiae frequentes inveniuntur, ubi verba alicujus referuntur. Nam haud raro Herodoto accidit, ut ex accusativo cum infinitivo, quem postulabat oratio obliqua, in indicativum orationis directae transeat. Ita V, 45 dicit: (Συβαρίται) νηὸν ἔόντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κραδίω (μαρτύριον λέγουσι) τὸν ἰδρῦσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριεῖα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραδίῃ, τοῦτο δὲ αὐτοῦ Δωριεὸς τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται. — εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέληξε μηδὲν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη ἐποίησε, εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίην χώραν καὶ ἔλων κατέσχε οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Nam hic Herodotus non suam ipsius sed Sybaritarum de Doriei morte sententiam exponit atque ut paullo post, ubi de diversa Crotoniatarum opinione agitur, in simillima enuntiationis structura dictum est εἰ συνελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλήσια ἢ Καλλίῃ, sic etiam priore loco severa orationis norma efflagitabat: ἔλεῖν ἂν καὶ κατασχεῖν. Pariter se res habet IV, 45 οὔτε δόθεν (ἢ Εὐρώπῃ) τὸ ὄνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ ὄνομα τὴν χώραν πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνόνημος, ὡσπερ αἱ ἕτεραι. Nam verba πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνόνημος non minus quam quae praecedunt e verbo φήσομεν pendent: nisi a Tyria illa Europa nomen eam traxisse itaque antea sine nomine fuisse dicemus. —

Ceterum similia etiam apud alios scriptores non raro leguntur. Deinde non pauci sunt loci, quibus initio scriptor participio usus postea non servat constructionem, sed in indicativum transit; ut I, 131: Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιαῖδα χρεομένους, ἀγάλματα μὲν *) καὶ νηὸς καὶ βωμοὺς οὐκ

*) pro ἐν νόμοις ποιομένους Herold legi mavult: νομοίκοις ποιεῖν.

ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρύνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιέουσι μωρίην ἐπιφέρουσι, nam pro ἐπιφέρουσι expectamus ἐπιφεροντίας; III, 152 οὐδ' ὡς ἐδύνατο ἔλειν σφαις, ἄλλοισί τε σφισμοσὶ πειρησάμενος καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἶλε σφαις καὶ τούτῳ ἐπειρήθη pro πειρησάμενος, quod quum jam semel dictum esset omitti poterat. Simillinus est locus IX, 111 ὃ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηρία τέ εἰσι τρεῖς καὶ θυγατέρες — ταύτην με κελεύεις μετέντα θυγατέρα τὴν σεωντοῦ γῆμαι, servata enim constructione si verbum repetendum videbatur dici debebat κελεύων. IX, 15 ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων καλπερ μηδιζόντων ἔκειρε τοὺς χώρους, οὗτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος, βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαλεῖν δοκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο, ubi pro ἐποιέετο aut ποιούμενος aut ποιέεσθαι erat dicendum. — Ceterum ejusmodi negligentiae exempla etiam apud alios non raro inveniuntur. — Quod vero I, 27 νησιώτας δὲ τί δοκέεις εἶχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρώμενοι Λυδοὺς ἐν θαλάσῃ, ἀρώμενοι dictum est pro ἀρώμενους, quod structura postulabat, attractione quadam videtur ortum esse, quia praecessit: ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντο. Saepissime autem Herodotum negligentia quadam uti in enuntiatis relativis quis est qui miretur, quum nemo veterum scriptorum in pronomine relativo aliquam licentiam non admisisse videatur. Quare de locis, qualis est V, 83: τὴν μεσόγαίαν, τῇ Οἴῃ μὲν ἐστὶ οὖνομα, στάδια δὲ μέλισιάκη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι ἀπέχει, vel VII, 125 τῆσι καμήλοισι, — τὸ μῆτε πρότερον δ' ἰσχυροῦς θηρίον μῆτ' ἐπεπειράετο αὐτοῦ, vel VIII, 62: Σίριον ἦπερ ἡμετέρη τέ ἐστὶ ἐκ παλαιοῦ ἐτι καὶ τὰ λόγια λέγει ὑπ' ἡμῶν αὐτὴν δέειν κτισθῆναι (pro καὶ τὴν τὰ λόγια λέγει cet.) cf. IX, 111; II, 39; 40; V, 52; VI, 123; I, 189; III, 31; 34 cet. Illud tantum moneamus, pro relativo, quod alio casu poni debebat aut pronomen demonstrativum aut personale aut repetitum substantivum esse positum. Diversa constructionis ratio est I, 174. Ibi enim non duae sed una exstat enuntiatio, quae pendet e relativo; sed quod scriptori permulta alia ante verbum videbantur commemoranda, sententiam e relativo pendere plane oblitus postea ipsum substantivum, ex quo illud pendeat, adjicit. — Paulo liberior etiam III, 142 est relativi usus: ἰρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῖσθαι αὐτῷ τέ μοι καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοις τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου, τῷ αὐτὸς τε ἰρὸν ἰδρυσάμεν καὶ τὴν ἔλευθερίην ὑμῖν περιτίθημι,

recte enim Stegerus hunc esse nexum dicit duarum enuntiationum: καὶ τὸν (= ὄν) τιμᾶν βουλόμενος τὴν ἐλευθερίαν ὑμῖν περιτίθημι. — Quid quod Herodotus non modo ex constructione relativa in demonstrativam transit, sed etiam appositioni enuntiationem primariam adnectit II, 134: Ῥοδῶπις, γενεὴν μὲν ἀπὸ Θορήκης, δοίλη δὲ ἦν Ἰάδμονος, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου. Ceterum etiam alias totas enuntiationes cum singulis substantivorum casibus connecti nec rarum neque Herodoti unius proprium esse ex iis intelligi potest, quae Krueger Gr. gr. I, §. 59, 2 docuit.

Sed cum negligentia illa, quam in relativorum usu tam frequentem offendimus, prorsus congruit, quod Herodotus, ubi duas sententias per particulas ἅμα μὲν — ἅμα δὲ inter se copulat, primum participio, tum verbo finito solet uti, cuius loco severior orationis norma alterum participium postulabat. Exemplo sit VI, 13 οἱ Σάμιοι ὧν δοξόντες ἅμα μὲν εὐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων — ἅμα δὲ καταγράφεται σφι εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλεὺς πράγματα ὑπερβαλέσθαι, quo quidem loco accedit, quod scriptor participio pergit εὐ τε ἐπιστάμενοι quod ad nominativum οἱ Σάμιοι refertur. Ita VIII, 136 anacoluthia orta est, quum priorem enuntiationem, quae ex particula ὅτι pendet, participium in posteriore subsequatur, quod quum longe absit a subjecto Μαρδόνιος in initio enuntiationis collocato, iteratum subjectum appositum est, ut nominativus quasi quidam absolutus existat. Simillime se habet initium capituli 94 libri VI: ὁ δὲ Πέρσης τὰ ἐωντοῦ ἐποίησε ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνήσθαι μὴ τῶν Ἀθηναίων — ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεται τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. — Sed de ejusmodi nominativis infra accuratius erit disputandum. Ad constructionem particularum ἅμα μὲν — ἅμα δὲ illustrandam conferamus IX, 3 ὁ δὲ οὐκ ἐπέθετο, ἀλλὰ οἱ δεινὸς τις ἐνέστακτο ἕμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα εἶναι, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πηροῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλεῖ δηλώσειν ἔόντι ἐν Σάρδεσι ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. Hic post ἅμα μὲν pro participio positum est ὑπ' ἀγνωμοσύνης, quum sequatur post ἅμα δὲ verbum finitum ἐδόκεε. Idem invenitur in particularum εἴτε — εἴτε usu, sicut IX, 5 ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφάνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἤνδανε. I, 19 (Ἀλκίτις) πέμπει ἐς Δελφούς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντα τὸν θεὸν ἐπιτρέσθαι περὶ τῆς νόσου. Nec desunt tamen exempla quibus his

particulis scriptor ita usus est, ut inchoata structura servetur; ut IX, 6: *ἔπεμψαν ἀγγέλους, ἅμα μὲν μεμψομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι — ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας* cet. —

Sed etiam aliis locis Herodotus verbum finitum cum participio conjungere maluit quam alterum participium ponere. Qua quidem re confirmatur, id quod supra diximus, eum non multum curare ut inchoata structura ad finem perducat. Et quum posterior aetas in oratione obliqua eam legem consuerit sequi, ut quae enuntiationes in directa oratione ex aliis pependent, eae aut in eodem quo in illa modo aut in optativo ponerentur, praeterquam quod enuntiationes relativae, nonnunquam etiam causales, saepissime in accusativum cum infinitivo transeunt, apud Herodotum hujus constructionis usus etiam latius patet. Apud hunc enim non solum, ut apud illos, enuntiata relativa accusativum cum infinitivo admittunt, sed idem post *ὡς* ut I, 24; 94; II, 140; 162; *ἐπεὶ* II, 32; *ἐπειδή* III, 26; *ἐπεὶτε* I, 94; II, 42; *εἰς ὃ κεν* V, 85; 86; etiam post *εἰ* I, 129; II, 64; 172; III, 105; locum habet. Quid quod III, 108 quum in ea enuntiatione ex qua altera pendet, indicativus positus sit, tamen *εἰ* accusativum cum infinitivo regit: *λέγουσι δὲ καὶ τὸδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπιμπλετο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοῦς οἶόν τι κατὰ τὰς ἐχίδνας ἠπιστάμηρ γίνεσθαι.* —

Quum ita terminos, quibus oratio directa ab indirecta dirimatur, apud Herodotum minus certos atque stabiles esse appareat, quam apud ceteros scriptores, facile poterat huic accidere, ut subitus nonnunquam ex una in alteram fieret transitus, quem quum ipse scriptor ne verbo quidem significaverit verbum *λέγουσι* opus est supplere. Exemplum invenitur I, 86, ubi postquam modo narravit: *ὁ δὲ (Κῦρος) — ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτὴν (τὴν πυρρὴν) τὸν Κροῖσον,* in insequente enuntiatione pergit: *τὸν μὲν δὴ ποιεῖν ταῦτα* cet. — Contrario modo V, 31 quae Aristagoras Artapherni dixerit primum oratione obliqua exponitur; tum pergit scriptor nullo dicendi verbo apposito: *σὺ δ' ἂν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτῃς.* — Sed etiam ubi non deest ejusmodi verbum, eam licentiam Herodotus admisit, ut quum illud a particula *ὡς* pendeat, tamen accusativus cum infinitivo sequatur. Talem locum reperimus I, 65: *ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον — ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα,* cf. I, 191 *ὑπὸ δὲ μεγάλῃ τοῦ πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ὀκειμένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλωκότων τοὺς τὸ μέσον οὐκείοντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθάνειν ἐαλωκότας,*

ἀλλὰ — χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. Cf. II, 8; 107; III, 14; IV, 5; 76; 95; VI, 137. Ceterum ne id quidem apud unum Herodotum offendimus; reperitur enim etiam apud eum scriptorem, qui ea in re haud immerito cum nostro videtur comparari posse, quod non minus libere quotidiani sermonis licentiam in conformandis periodis imitatus est, apud Platonem.

Praeterea etiam alia licentia illustranda videtur, quam Herodotus in oratione obliqua saepius admisit. Nam — ut exemplo rem demonstrare conemur — narratis II, 118 variis de rapta Helena fabulis exponit, quamnam ea de re Aegyptiorum sacerdotes habuerint sententiam et ita exponit, ut oratione obliqua utatur: ἔφασαν (sc. οἱ ἱερεῖς) — τοὺς Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα — μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην — ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν. Erat igitur immemor scriptor se supra scripsisse Τευκροὺς λέγειν. Eodem modo II, 141 dictum est: αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν τιμωροὺς pro αὐτόν, quum referendum sit ad τὸν θεόν, et II, 162 παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτός pro αὐτόν, quum praecesserit τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνασθαι. Habet autem hic nominativus inde originem, quod αὐτὸς in oratione obliqua plerumque ad subjectum enuntiationis primariae refertur atque ita scriptor consuerit hujus pronominis nominativum etiam ibi ponere, ubi accusativo opus erat. Ceterum disputavit ea de re Struve opusc. II, p. 121. — Potest etiam illud hoc loco annotari, liberius Herodotum tali nominativo usum esse I, 56 τοῦτοις ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεισεν ὁ Κροῖσος πολλὸν τι μάλιστα πάντων ἦσθαι, ἐπιζῶν ἡμίονον οὐδαμὰ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων, οὐδ' ὧν αὐτὸς οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. — Prior enim nominativus legi grammaticae optime respondet; alterum quem addit οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ ille videtur attraxisse.

Omnia quae modo attulimus satis probare videntur, id quod supra jam diximus, haudquaquam certum et exactum discrimen apud Herodotum intercedere inter orationem directam et obliquam. Atque hoc quoque argumento est, non raro accidisse scriptori, ut nulla inchoatae juncturae et structurae ratione habita ad diversum genus dicendi transiret. Et id ipsum ex propria Herodoti natura et indole sequi quis est quin perspiciat? Nam copia rerum narrandarum tanta ei videbatur, ut certis structurae legibus eam nondum astringere posset. Quare si quid narranti in mentem veniret, quod mentione esse dignum judicaret, omnem sententiae tenorem interrumpere novamque dictionis formam instituire

nunquam dubitavit. Hoc absoluto, ad illud unde degressus erat redire plerumque aut supersedebat aut ita revertebatur, ut ea, quae supra dixerat, repereret. Ita factum est, ut apud Herodotum saepius quam apud ceteros scriptores enuntiata legantur quae si contextum orationis spectemus, quasi in parenthesi videntur posita. Exemplorum quorum ingens est numerus, unum afferamus, quo quid sentiamus illustretur. VIII, 100 Herodotus in animo habuit narrare Mardonium Xerxem esse allocutum. Primo itaque loco posuit subjectum: *Μαρδόκιος*; sed antequam verbum sequeretur opus esse videbatur, interjectis participiis *δρῶν μὲν — ὑποπτεύων δέ — φροντίσας* exponere, quidnam illum ad habendam orationem impulisset; quorum participiorum tertium ut accuratius definiretur adjecit *πλέον μέντοι ἔφερέ οἱ ἢ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα*. Haec autem enuntiatio nullo modo ex iis pendet, quae antecesserunt. Quare antequam verbum primariae enuntiationis poneretur, illa breviter erat complectenda; itaque pergit: *λογισάμενος ὦν ταῦτα*.

Sed accidit etiam scriptori, quum longiorem sententiam orationi intexuit, ut eam enuntiationem, quae direpta est, imperfectam relinquat. Ita II, 180 sententia orditur a participiis *Ἀμφικτυόνων — μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἐόντα πηδὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι*. Hic scriptori ut quae narraturus est plane perspicua fiant, annotandum esse videtur, et quid de priore templo sit factum et quanta ejus pecuniae pars Delphis sit imperata et quonam modo eam sibi paraverint; interrupta igitur enuntiationis serie pergit: *ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι αὐτόματος κατεκάη, τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν*. Jam prorsus oblitus genitivi illius absoluti apodosin adjungere omisit. Quae qualis futura fuerit si quaeritur, equidem pro universo narrationis contextu haud concesserim, Herodotum in animo habuisse dicere in apodosi: *ἦν ἐπιβεβλημένον τοῖς Δελφοῖς τεταρτημόριον*. Immo quum illo loco Amasidis erga Graecos beneficia Herodotus exponat Amphictyonumque et templi Delphici mentionem nulla alia de causa inserat, nisi ut Amasidem ad eam rem mille talenta aluminis dono dedisse commemoret, sententia quae inest in verbis *οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνείκωντο* scriptoris menti videtur obversata esse quae apodosin efficeret. — Simillima anacoluthia legitur IX, 84, ubi orditur periodus: *ἐπεὶ τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο*, jam sequitur quaestio, quis fuerit ille, qui Mardonii corpus sepeliverit, quae postremo ita clauditur: *ὅστις μὲν τοι ἦν — ὁ ὑπελόμενός τε*

καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τοῦ Μαρδοκίου, οὐ δύναμαι ἀτροκέως πυθέσθαι, apodosis autem deest. Et VI, 137 protasin Πελασγοὶ ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν tam copiosa ea de re quaestio sequitur, rectene an injuria Pelasgi ex Attica sint expulsi, ut Herodotus postea apodosin sibi esse addendam oblitus sit. Eadem est ratio anacoluthiae ejus, quam offendimus III, 121: καὶ πως εἴτ' ἐκ προνοίας αὐτὸν (τὸν Πολυκράτα) κατηλογέοντα τὰ Ὀροίτεω πράγματα, εἴτε καὶ συντηχὴ τις τοιαύτη ἐπεγένετο τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι, τὸν Πολυκράτα — οὔτε τι μεταστραφῆναι οὔτε ὑποκρίνασθαι. Quae enim verba postremo loco posita sunt: τὸν Πολυκράτα οὔτε μεταστραφῆναι οὔτε ὑποκρίνασθαι, ea scriptor cum εἴτ' ἐκ προνοίας αὐτὸν — ἐπεγένετο debebat conjungere; originem anacoluthiae inde videtur traxisse, quod oratio jam particulis εἴτε — εἴτε ut solet in indicativum transiit.

Alia in enuntiatione conditionali legitur anacoluthia V, 109, ubi apodosis non deest quidem sed sententia ejus protasi parum videtur accommodata esse. Verba haec sunt: εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρη ἂν εἴη ὑμῖν ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποιέειν χρέων ἐστὶ ὑμῶν, ὁχότερα ἂν δὴ τούτων ἐλησθε, ὅπως τὸ κατ' ὑμῶν ἐστὶ ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἢ Κύπρος ἐλευθέρη. Ut enim eo loco omnia in libris recte se habeant, post verba εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι expectamus, ut sequatur apodosis hac fere sententia: tum vos naves oportet conscendere. Deinde scriptor pergere poterat: utrumcunque vero deligitis, id vobis agendum est, ut Jonia libera fiat. Illa vero apodosis deest; itaque etiam hic id dicere Herodotus neglexit, quod diciturus esse videbatur.

Reliquarum quae apud Herodotum inveniuntur anacoluthiarum eadem est causa, qua eas de quibus modo diximus effectas esse apparet. Ubi enim longior evasit periodus, haud raro scriptori usu venit, ut quum initium memoria ejus elapsum esset, posterior pars priori parum conveniret. Ita nonnunquam subjectum invenimus, quod aliud praedicatum postularet, atque apud Herodotum legimus, ut illud nominativi cujusdam absoluti speciem praebeat. Exemplo sit I, 114, ubi de puerilibus Cyri ludis sermo est. Postquam retulit Herodotus, quatenam ille singulis suis commilitonibus munera per ludum detulisset, sic pergit: εἰς δὴ τούτων τῶν παιδῶν συμπαιζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς ἀνδρὸς

δοκίμου ἐν Μήδοισι, οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν, ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβείν. Non manet igitur idem subjectum, primo enim erat unus ille puerorum, postremo Cyrus est subjectum. Cf. VIII, 87 καὶ ἡ (ἡ Ἀρτεμισίη) οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νῆες φίλαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύχανε εὐθῶσα, ἔδοξε οἱ τόδε ποιῆσαι cet. — habuerat scilicet Herodotus in animo dicere τόδε ἐποίησε vel simile quid. — Cujus quidem generis loquendi etiam apud alios scriptores (Thucydidem, Platonem) exempla legi docuit Krueger Gr. gr. I, p. 45, 2, 2. — Atque in universum ita de Herodoto videtur judicandum esse, anacoluthias quae apud eum reperiantur non esse eas, quae a ceterorum Graecorum sermone abhorreant, sed proprium hujus dicendi genus in eo esse positum, ut in ejusmodi licentia multo plus, quam ceteri fecerunt, sibi indulserit. — Sed ut ad nominativos illos absolutos redeamus, jam locos aliquot afferamus, quibus nominativus ei verbo, quod alium casum postulabat, postpositus est. Ita VIII, 74 post πολλὰ ἐλέγετο περὶ αὐτῶν pergit: οἱ μὲν, ὡς — quasi dixerit πολλὰ ἔλεγον. Praeterea tres sunt loci, quibus participii nominativus positus est, quamquam ad alium casum refertur. Unus est I, 27 νησιώτας τί δοκέεις εὐχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεὶτε τάχιστα ἐπίθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέσθαι νέας, λαβεῖν ἄρώμενοι Ἀνδούς ἐν Θαλάσση. Pro ἄρώμενοι rectum erat ἄρωμένους. Cujus quidem anacoluthiae causa inde videtur esse repetenda, quod in interjecta enuntiatione ἐπεὶτε τάχιστα ἐπίθοντο iidem insulani, ad quos refertur participium, in nominativo subjecti positi sunt. Alterum sese praebet exemplum I, 33 (ὁ Κροῖσος) ἀποπέμπεται τὸν Σόλωνα) κάρτα δόξας ἀμαθῆς εἶναι pro δόξας ἀμαθῆς εἶναι; tertium I, 51 περιορανήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσεῷ ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων εἶναι ἀνάθημα, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. Et hic quidem nominativus eo magis est notabilis, quod alterius participii genitivum subsequitur. Causa autem anacoluthiae ea esse videtur, quod Herodoto, quando sum de opinione aliqua judicium adijcere vult, nominativus participii ita familiaris est, ut etiam ubi alius casus opus erat, illo utatur. Cf. V, 40 ὁ Ἀναξανδρόθης — γυναῖκας ἔχων δύο διξᾶς ἰστίας οἶκεε, ποιῶν οὐδαμῶς Σπαρτητικά. V, 86 (Ἀλγινῆται λέγουσι) Ἀθηναίους — ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα, οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐς δ' ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶν τὸ ποιῆσαι, ἐμοὶ μὲν οὐ

πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τεω' ἐς γούνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν. VII, 129 οἰκία λέγοντες; VIII, 3 ὄρθα νοεῦντες. VIII, 120 λέγοντες ἔμοιγε οὐδαμῶς πιστά cet. — Diversus est nominativus participii IV, 44 οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα παρεχόμενῃ τῇ Λιβύῃ, ibi enim Herodotus sententiam claudit ac si praecesserit ἡ Ἀσίῃ. — Similium anacoluthiarum apud alios scriptores exempla contulerunt Krueger hist. phil. Studien II, p. 103; Heindorf ad Plat. Phaedr. p. 241 d. — Postremo commemorandum est, aliud esse apud Herodotum genus nominativorum absolutorum, quod multo facilius sit ad intelligendum. Saepissime enim substantivo ipsius partes appositionis loco adduntur; ut VIII, 86 οἱ Ἕλληνες — ἐγένοντο — μακροῦ ἀμεινονες αὐτοὶ ἑωυτῶν ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμώμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξεα cet. — I, 7 οἱ Ἡρακλεῖδαι ἔσχον τὴν ἀρχὴν — παῖς παρὰ πατρὸς ἐνδεκόμενος τὴν ἀρχήν. Cf. VI, 111.

Eodem modo quo multis locis nominativi participiorum contra structurae leges reperiebantur, leguntur etiam accusativi. Quorum unus propius accedit ad communem grammaticae legem, qua accusativus absolutus in neutris participiorum quorundam, ut δέον, ἐξόν cet. admittitur. Scripsit enim Herodotus II, 66 ταῦτα δὲ γινόμενα absolute pro τούτων γινομένων. Alius locus II, 152 anacoluthiam ex attractione quasi quadam videtur admisse, quum in verbis ἐκβάοντας δὲ ἐς γῆν καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων, ὡς — accusativi ἐκβάοντας καὶ ὀπλισθέντας pro ἐκβάοντων καὶ ὀπλισθέντων respondeant participio ἐκπλώσαντας praecedentis enuntiationis, quod ad idem substantivum refertur. Aliter se res habet IX, 2 κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας δημοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὸν εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἄσασιν ἀνθρώποισι: Ibi enim accusativus Ἕλληνας δημοφρονέοντας inde videtur ortus esse, quod Herodoto initio propositum fuerat aut passivam constructionem aut aliud verbum, ut νικᾶν, ponere. Simillime III, 147 Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας ἐντολάς τε, τὰς Δαρείους ἀποστέλλων ἐνετέλλετο, μὴ τε κτείνειν μηδένα Σαμίων μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελάσαντο cet. primum accusativus ἐντολάς positus est, quamquam sequitur verbum, quod genitivum postulat; habuerat enim Herodotus in animo verbum ponere, ex quo ille accusativus pendere posset; illius vero oblitus genitivum ἐντολέων

addidit. Cf. I, 214 καὶ γὰρ τὴν Καῦνον — τότε σφι καὶ αὐτὴ προσεγένετο. — Paullo difficilior ad explicandum accusativus est III, 99 (οἱ Παδαῖοι τὸν κάμνοντα) κτείνουσι φάμενοι αὐτὸν τηρόμενον τῇ νόσῳ τὰ κρέα σφισι διαφθείρεσθαι. Equidem appositionem quandam τὰ κρέα ad αὐτὸν esse putaverim: ipsum, scilicet carnem ejus, morbo tabescentem corrumpi.

Ab accusativis ad dativos transeamus. Inveniuntur enim etiam dativi participiorum, quorum loco vulgaris enuntiationum formatio alios casus postulabat. Quorum unus (IV, 147) attractione videtur ortus esse, quam ibi locum habere res ipsa docet: προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρесе, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίων. Propositum erat Herodoto dicere: προσσχὼν δὲ καταλείπει, pro nominativo προσσχών dativum posuit, propterea quod sequebatur: εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρесе, tum — id quod saepe ei in particulae εἴτε usu accidisse supra commemoravimus — oblitus alteram harum enuntiationum pendere e verbo finito, quod in exitu periodi positurus fuerat, id ipsum adjicere omisit, itaque particulam γὰρ inseruit.

Restant eae anacoluthiae, quae ad verba pertinent. Hic praefandum videtur omnia me praeteriturum, quae quum de copia et luxuria orationis disputarem allata sunt. Illo autem numero omnes loci habendi sunt, quibus perspicuitatis causa aut idem verbum bis positum aut ad verbum finitum ejusdem verbi participium additum est, aut interrupta interjectis vocabulis enuntiatione ἐπανάληψις locum habuit. Neque de locis qualis est VI, 132 (Μιλτιάδης) αἰτήσας νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι, ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύσεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐτοῦς καταπλουσιῖν ἣν οἱ ἐπώνται, ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον οἴονται, λέγων τοιαῦτα αἴτεε τὰς νέας plura disserere opus est; anacoluthia enim quae in verbis inest, inde est orta quod Herodotus quum diceret αἴτεε τὰς νέας se idem jam initio dixisse prorsus oblitus est. — Non multum distat anacoluthia, quam legimus I, 197 προσιόντες ὧν πρὸς τὸν κάμνοντα συμβουλεύουσι περὶ τῆς νόσου, εἰ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτο ἐπαθε δοκοῖον ἔχει δὲ κάμων ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα, ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι καὶ παραινεοῦσι ἄσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον. Non unam sed duas hic habemus ἀποδόσεις. Nam videtur ita Kruegero auctore locus accipiendus; neque cum ceteris post παθόντα

sententia claudenda. Contra idem statuere I, 184 (ubi Krüegerus pro *γυναικες* ἢ μὲν scribi vult *γυναικες*, ἢ μὲν) non opus est. Sed I, 77 anacoluthiam esse manifestum est: *Κροῖσος δὲ μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ξωντοῦ στρατεύμα — ταῦτα μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραῖῃ οὐκ ἐπειράτο ἐπιῶν ὁ Κῦρος, ἀπήλανε ἐς τὰς Σάρδεις, ἐν νόῳ ἔχων παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὄρκιον, — μεταπεμπόμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους, — ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμόντους παρεῖναι ἐς χρόνον δητὸν, ἀλίσας τε δὴ τούτους καὶ τὴν ξωντοῦ συλλέξας στρατιὴν ἐνένωτο τὸν χειμῶνα παρεὶς ἅμα τῷ ἔασι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας.* Postquam enim Herodotus verbum finitum posuit ἀπήλανε ἐς τὰς Σάρδεις, participium ἐν νόῳ ἔχων adjicit, ex quo debebat infinitivus pendere, cui annecti poterat longa ista participiorum series (*παρακαλέσας — μεταπεμπόμενος — ἐπαγγείλας — ἀλίσας — συλλέξας*). — Sed propter tantam participiorum multitudinem scriptori verbum finitum, quod supra posuerat, memoria excidit; itaque claudit sententiam, alterum verbum finitum adjiciens ἐνένωτο — *στρατεύειν*.

Sed ut commentatiunculæ tandem finis imponatur, reliquum est, ut de locutionibus illis pauca dicamus, quæ quum sententiam potius quam serveram constructionem sequantur a vulgari usu nonnihil recedunt. Quæ comparent sane apud omnes scriptores; sed Herodoto qua est libertate in conformandis enuntiatis magis familiares sunt, quam ceteris. Ac primum quidem in eum numerum illae enuntiationes sunt referendæ, quæ subjecto carent, quod facile potest suppleri. Ita II, 47 ad ἐπεὶν θύσῃ subintelligendus est ὁ θύων, II, 38 ad ἴδηται ὁ δοκιμάζων, II, 70 ad ἐπεὶν δελεάσῃ ὁ δελεάζων, VI, 19 ad ἔχρησε ὁ θεός. — Similia leguntur IV, 22; IV, 172; II, 86 cet. Cf. quæ Lhardy contulit ad II, 38. Deinde pluribus locis subjectum mutatur nulla ejus rei facta significatione. Ita III, 115 extr. αὐτὸν δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερῶν προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολέμους περιέψεσθαι. Nam prioris infinitivὶ μετορμίζεσθαι subjectum est σὲ καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους, ad posteriorem περιέψεσθαι ἐγὼ subintelligendum. Similiter III, 65 in verbis ἀλλ' εἴτε δόλω ἔχουσι αὐτὴν κησάμενοι, δόλω ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων subjectum est τοῦς Μήδους, contra in iis quæ sequuntur: εἴτε καὶ σθένει τω κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ καρτερόν ἀνασώσασθαι ὑμέας — τοὺς Πέρσας est subaudiendum. Et quum Darius sic scribit ad Histiaeum: οὐδὲν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχείῃ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι,

